

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

Mitä tarkoittaa, kun pieni yhdistys alkaa tuottaa palveluita?

Pikaopas pienten yhdistysten palvelutuotantoon

Katariina Varjonen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11/ 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Katariina Varjonen	Sivumäärä 28 ja 12 liitesivua
Työn nimi Mitä tarkoittaa, kun pieni yhdistys alkaa tuottaa palveluita?	
Ohjaava(t) opettaja(t) Anna Pikala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kyrön seudun kyläyhdistys ry/ Reijo Hartikka	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on helpottaa pienten yhdistysten työtä palveluiden tuottajina Suomessa. Järjestötoimijat opettelevat toimintaa usein itse tekemällä, koska tietoa ei ole helposti saatavilla. Tämän vuoksi toiminnassa voidaan tehdä suuria virheitä.</p> <p>Opinnäytetyön tilaaja on Kyrön Seudun Kyläyhdistys ry, joka alkoi tuottaa Pöytyän kunnan puolesta maauimalapalvelua. Maauimala avattiin vasta kesällä 2016, joten palvelutuotannosta löytyy vielä paljon kysyttävää. Sen pohjalta tehtiin kehittävä tutkimustyö, jonka tuotoksena syntyi Pikaopas pienten yhdistysten palvelutuotantoon.</p> <p>Tutkimusmenetelminä olivat havainnointi, benchmarking, haastattelu, ryhmähaastattelu ja kysely. Opinnäytetyön tekijä suoritti kehittävän harjoittelunsa Kyrön Seudun Kyläyhdistykselle kesällä 2016, jolloin seurasi yhdistyksen toimintaa ja havainnoi siihen liittyviä ongelmia. Benchmarking menetelmällä tarkkailtiin suurempien järjestöjen palvelutuotantoa sekä sitä millaisia palveluita muut pienet järjestöt tuottavat. Kysely tuotettiin syksyllä ja alkuperäinen tarkoitus oli kerätä palautetta toiminnasta, mutta myös kyselyn kautta tuli esiin asioita, jota auttoivat kehittämistutkimuksessa. Haastattelumenetelmää sovellettiin asiantuntijoiden kanssa, sekä Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen johtokunnan jäsenten haastattelussa.</p> <p>Tuloksista tuli esiin kolme merkittävintä asiaa, joita yhdistysten tulisi huomioida palvelutuotantoa suunnitellessa. Pieniä yhdistyksiä koskevat samat säännöt ja lait, kuin suuriakin yhdistyksiä, joten niistä tulisi ottaa selvää. Vapaaehtoisten motivointi ja ohjaaminen on tärkeässä roolissa, vaikka palkattuja työntekijöitäkin olisi ja näiden kahden roolit tulisi erottaa tarkasti toisistaan. Palvelun kohderyhmän tarkka analysointi ja heidän tarpeiden huomioon ottaminen on myös pohdittava ennalta. Kyrön Seudun Kyläyhdistyksessä kyselyn mukaan eniten tulisi ottaa huomioon vapaaehtoiset ja sen toiminnan kehittäminen. Kohderyhmää tulisi pohtia uudelleen ja toimintaa mahdollisesti laajentaa resurssien niin salliessa.</p>	
Asiasanat yleishyödyllinen yhdistys, palvelutuotanto, vapaaehtoistoiminta, resurssit	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Degree Programme of Youth work and Civic activities

ABSTRACT

Author Katariina Varjonen	Number of Pages 40
Title Civic associations as service producers	
Supervisor(s) Anna Pikala	
Subscriber and/or Mentor Kyrön Seudun Kyläyhdistys ry/ Reijo Hartikka	
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this thesis is to facilitate the work of participants of small civic associations that produce services for the community. Participants in civic associations are often self-educated as they have learnt their tasks by doing. Therefore, grave errors can occur. Thus, associations need more support and information that is easier to reach and grasp.</p> <p>The subscriber was a neighborhood village association in Kyrö, Pöytyä, South-Western Finland, called Kyrön Seudun Kyläyhdistys ry (abbr. KSKY ry). KSKY has began to produce outdoor swimming pool service on behalf of the municipality of Pöytyä. The outdoor swimming pool has been open only one summer (2016), so the service needs further development. Based on this, there was a need for a development study. As a result, a quick guide for civic associations as service providers was created.</p> <p>In this study the research methods were observation, benchmarking, interviews, group interviews and survey. The author has carried out her final internship in KSKY in the summer of 2016, observing the activities of the association and the challenges of its service production. The purpose of benchmarking was to compare the production of services in larger organizations and to the service production types in other small associations. The survey was conducted in the autumn, and its purpose was to gather feedback for KSKY. Moreover, the survey revealed matters that were essential for this development study. Both individual expert interviews and a group interview for the KSKY board were carried out.</p> <p>The results revealed three important matters that small civic associations should take into account when planning the production of services. Firstly, small associations have to follow the same rules and laws as large associations. Secondly, motivating and leading volunteers play an important role, even when the organization also has employees. These two groups have different functions and they should be clearly separated from one another. Thirdly, knowing the target group and their needs is also an essential matter to be able to develop activities.</p> <p>According to KSKY survey and the whole study, it is of highly important to focus the operations to voluntary work and to develop the voluntary work itself. They should also reflect more on their target group for reflection and may expand it, if there is enough resources.</p>	
Keywords civic association, service producing, volunteers, target group, resource	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 CASE: KYRÖN KYLÄYHDISTYS RY	7
2.1 Palvelutuotannon aloittaminen maauimalassa	7
3 PALVELUTUOTANTO YHDISTYKSISSÄ JA JÄRJESTÖISSÄ	9
3.1 Yhdistyskäsitteet	9
3.2 Suurien järjestöjen palvelutuotanto ja resurssit	10
3.3 Millaisia ovat palveluja tuottavat pienet yhdistykset?	11
3.4 Vapaaehtoistyön ja palkatun henkilökunnan johtamisen tärkeys palvelutuotannossa	13
4 YHDISTYKSEN PALVELUTUOTANTOA OHJAAVAT LAIT	14
4.1 Lakikäsitteet	14
4.2 Yhdistyslaki	14
4.3 Tuloverolaki ja laki elinkeinotulon verottamisesta	15
5 MENETELMÄT	18
5.1 Havainnointi	18
5.2 Haastattelu ja ryhmähaastattelu	18
5.3 Benchmarking	20
5.4 Kysely	20
6 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI	21
6.1 Pieni yhdistys voi soveltaa vähän suoraan järjestöjen toiminnasta	21
6.2 Yhdistysten muistettava juridiset asiat	22
6.3 Kohderyhmä on analysoida tarkasti ja toistuvasti	24
7 PIKAOPAS PIENTEN YHDISTYSTEN PALVELUTUOTANTOON	25
8 LOPPUPÄÄTELMÄT	27
8.1 Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen palaute	28
LÄHTEET	29
LIITTEET	31

Sisällysluettelon käyttöohje:

Tekstiosan mallisivuilla olevat otsikkokentät on merkitty tyyliltään joko Otsikko 1 tai Otsikko 2. Säilytä kyseiset tyylimuotoilut ja korvaa mallisivujen otsikot omillasi kirjoittamalla tai kopioimalla (Liitä määräten -> Muotoilematon teksti) niiden päälle. Voit kopioida otsikoita tarvittaessa lisää ja muokata niistä myös luvun numeroa.

Kun olet muokannut lukujen otsikoita tekstissä, palaa tälle sivulle. Paina sisällysluettelon päällä hiiren oikeaa näppäintä ja valitse Päivitä kenttä (Päivitä koko luettelo).

Poista tämä ohjeteksti kun et enää tarvitse sitä.

1 JOHDANTO

Palvelutuotanto on yhä marginaalista, mutta kasvava trendi yhdistysten keskuudessa. Yhdistysten liiketoiminnan ja palvelutuotannon harjoittaminen myös jakaa mielipiteitä kansan keskuudessa. Monien mielestä liiketoiminta ei sovi yhdistysten toimintaan ollenkaan, kun taas toisten mielestä se on hyväksyttävää, mikäli se on sidottu yhdistyksen aateperustaan. (Karjalainen 2015, 111-113.) Yhteisön hyväksi työskentely on levinnyt laajalti myös yritysten keskuuteen Suomessa. Emilia Riikonen (2014, 1-3) mainitseekin kandidaatin tutkielmassaan yhdistysten palvelutuotannon kasvun vaikuttavan myös yritysten toimintaan ja koko yhteiskunnan palvelutuotantomallin uudistumiseen. Voikin siis olla, että kasvava tyytymättömyys yhteiskunnalliseen päätöksen tekoon saa ihmiset itse kiinnostumaan ympäristönsä vaikuttamiseen ja luomaan toiminnalle uusia muotoja, kuten yhdistysten palvelutuotanto.

Usein pienempien järjestöjen toimijat ovat itse havainneet jonkin puutteen alueella ja halunneet tuottaa palvelua alueen ihmisille. Erityisesti pienten järjestöjen palvelutuotannosta on liian vähän tietoa siihen nähden, kuinka paljon sitä esiintyy. Olen myös huomannut, että tiedoista huolimatta järjestöt aloittavat palveluiden tuottamisen hyvin omatoimisesti ja tekemällä oppien, sillä tieto on vaikeasti ja vaikeaselkoisesti saatavilla. Tähän tarpeeseen halusin kehittää helpon tavan ottaa selvää, mitä asioita tulee ottaa huomioon palvelun tuottamisessa, kun jo valmis palvelu on paketoitu ja toteutusta vaille valmis.

Tämän kehittämistutkimuksen tuloksena aion koota pikaoppaan järjestöille, jossa tulee lyhyesti selville olennaiset asiat palveluiden tuotannosta. Tarkoitukseni ei niinkään ole miettiä, miten palvelu muotoillaan tai suunnitellaan, sillä siitä aiheesta löytyy jo kattavasti tietoa. Halusin tässä tutkimuksessa keskittyä siihen, miten valmista ideaa ja tuotetta kehitetään eteenpäin ja millaisia verotuksellisia ja muita hallinnollisia asioita voi tulla vastaan. Haluan kehitystutkimuksellani edistää ja helpottaa erityisesti pienyhdistyksien palvelun tuottamista. Tarkoitus oppaassa on saada yhdistykset itse pohtimaan asioita etukäteen.

Kyrön Seudun Kyläyhdistys ry on yksi hyvä esimerkki palvelua tuottavasta pienyhdistyksestä, jonka suurin hanke on tuottaa maauimalapalvelua alueen asukkaille. Palve-

lu oli ennen Pöytyän kunnan hallinnoima ja tarjoama, mutta kunta koki, etteivät resurssit enää riittäneet maauimalan pyörittämiseen, joten Kyrön aktiiviset asukkaat alkoivat hoitaa asiaa itse. Vuonna 2013 perustettiin yhdistys, sillä yleishyödyllisenä yhdistyksenä toiminnan aloittaminen on mahdollista vastuullisena yhteisönä. Olen itse asunut koko lapsuuteni ja suurimman osan aikuisiästäni Pöytyällä. Olen myös nuorena tehnyt kesätöitä, silloin kunnan hallinnoimassa maauimalassa uinninvalvojana. Paikka, palvelu ja yhteisö ovat siis entuudestaan tuttuja ja itselleni tärkeitä, mikä teki kehittamisestä ja tutkimisesta inspiroivampaa. Tein kehittävän harjoitteluni Kyrön Seudun Kyläyhdistykselle kesällä 2016, jolloin toimin vuorovastaavana muille työntekijöille ja pääsin seuraamaan läheltä palvelun myynnin alkumetrejä ja tutustumaan yhdistyksen johtokunnan työskentelyyn. Perustan siis tietoni maauimalan toiminnasta ja palvelutuotannosta omiin kokemuksiini menneeltä kesältä ja suullisiin tiedonantoihin johtokunnan jäseniltä.

Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen johtokunnan jäsenille järjestämässäni haastattelussa tuli esille, että toiminnan aloittaminen olisi ollut paljon helpompaa, jos tietoa nimenomaan järjestöjen palvelutuottamisesta olisi ollut helposti ja nopeasti saatavilla. Toiminnan aloittaminen olisi myös ollut varmempaa, jos omasta tietotaidosta oltaisiin voitu olla varmoja. Päälimäinen ajatukseni tämän oppaan rakentamisessa onkin juuri se, että pienien järjestöjen toimijat tekevät toimintaa vapaaehtoisesti ja pienillä resursseilla. Haluaisin, ettei järjestöjen tarvitsisi luopua hyvistä ideoistaan sen vuoksi, etteivät ne tiedä, miten sen voisi toteuttaa. Tiedon hakemiseen joudutaan käyttämään liikaa aikaa, jota toimijoilla on muutenkin vähän. Lisäksi kiinnostusta on helpompi pitää yllä, mikäli toiminnan tekeminen on mahdollisimman helppoa. Pyrin tekemään oppaasta mahdollisimman selkokiehisen, helppolukuisen ja informatiivisen. Toivonkin tästä oppaasta olevan paljon hyötyä mahdollisien tulevien palveluiden tuotannon aloittamisessa Kyrön Seudun Kyläyhdistykselle kuin myös kaikille muille yhdistyksille Suomessa.

2 CASE: KYRÖN KYLÄYHDISTYS RY

Kyrön Seudun Kyläyhdistys on perustettu joulukuussa 2013. Kyläyhdistys haluaa edistää alueen asukkaiden yhteisöllisyyttä ja toimia yhteisön edunvalvojana ja turvata sen toimeentulomahdollisuudet. Yhdistys pyrkii edistämään viihtyvyyttä sekä kulttuuri- ja harrastustoimintaa. Yhdistyksen pääasiallinen tehtävä näinä ensimmäisinä vuosina on ollut saada kunnan sulkema maauimala takaisin käyttöön. (Kyrön Seudun Kyläyhdistys 2016a.) Puitteisiin tehtiin suuria kunnostuksia aina kesän 2016 alkuun saakka, jonka jälkeen uimala saatiin auki jäsenistölle.

Jäsenmaksun suuruus on 10 euroa täysi-ikäiseltä jäseneltä. Sen lisäksi jäsen maksaa uimalan käytöstä erikseen. (Kyrön Seudun Kyläyhdistys 2016b.) Kaikki toimijat eivät kuitenkaan olleet kiinnostuneita maauimalatoiminnasta, vaan haluttiin järjestää kylällä muutakin ohjelmaa. Pian kuitenkin huomattiin maauimalan vievän todella paljon resursseja, joten muu toiminta ei jatkunut aktiivisena. Muutamia kirpputoreja ja muita myyjäisiä järjestettiin, mutta sittemmin toiminta on keskittynyt pelkästään uimalatoiminnan pyörittämiseen.

2.1 Palvelutuotannon aloittaminen maauimalassa

Palvelutuotannon aloittamisessa suuressa roolissa yhdistyksen puheenjohtajan kanssa toimi Pöytyän kunta, jonka kanssa neuvoteltiin alueesta, sen kunnostamisesta ja uimalatoiminnan jatkamisesta. Kunta oli valmis tukemaan toimintaa ja neuvotte luissa tultiin siihen tulokseen, että yhdistys maksaa vain nimellistä vuokraa ja kunta kustantaa veden ja sähkön saunarakennukseen. Suurin menoerä alussa oli kuitenkin altaan kunnostus, josta yhdistyksen tuli huolehtia itse. Kunnostustöissä olivat erittäin tiiviisti mukana paikalliset yritykset, joille maksettiin pääasiassa vain materiaalikustannuksia saaduilla avustuksilla ja jäsenmaksuilla. Kunnostustöitä jatketaan varmasti pienissä määrin myös keväällä 2017.

Kesällä 2016 maauimalassa oli itseni lisäksi toinen vastuullinen uinninvalvoja (täysi-ikäinen) ja kolme nuorta (alle 18-vuotiasta). Kesän alussa työntekijöille ja halukkaille vapaaehtoisille pidettiin uinninvalvonnan koulutus. Lisäksi olimme kaksi päivää ennen avaamista uimalalla pohtimassa käytännön toteutusta, kun asiakkaat tulevat. Kesän aikana kävijöitä oli lähes 700 ja jäimme aika paljon tavoitteesta joka olisi ollut 2000 kävijää. Suuri haaste palvelulle on sääolosuhteet, sillä uima-altaan vettä ei pystytä lämmittämään, joten veden lämpötila laskee nopeasti sään viilentyessä. Etuna on kuitenkin viihtyisä saunarakennus, jonka voi vuokrata itselleen yksityisiin iltatilaisuuksia varten.

Kesä 2016 oli hyvin opettavainen yhdistykselle, jonka pohjalta on toimintaa lähdetään kehittämään kaudelle 2017. Yhdistyksen syyskokouksessa marraskuussa 2016 päätetään yhdistykselle uudet linjat ja tavoitteet.

3 PALVELUTUOTANTO YHDISTYKSISSÄ JA JÄRJESTÖISSÄ

Yhdistysten palvelutuotannosta on olemassa vielä aika heikonlaisesti tietoa. Yhdistyksien tiedot ja taidot tulisi saada tunnetuksi laaja-alaisesti ja koko yhdistysmuodon muututtava trendikkäämpään suuntaan (Kolmas lähde 2013, 9). Varsinkin suurempien yhdistyksien palvelutuotantoon vaikuttaa erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus (myöh. Sote-uudistus) ja millaiseen tulokseen tullaan palvelutuotannon ulkoistamisesta esimerkiksi järjestöille. Sillä uudistuksen tavoitteena on kannustaa monipuolistamiseen sekä erottaa palveluiden tuotanto ja järjestäminen kokonaan toisistaan (Terveystiedon ja hyvinvoinnin laitos 2016a). Keräsin myös mahdollisimman kattavasti tietoa tilaajaltani, sillä heillä on todella ajankohtaista kokemusta ja näkemystä palvelutuotannosta järjestäjänä sekä tuottajana pienillä resursseilla.

3.1 Yhdistyskäsitteet

Yritin työssäni käyttää vain selkokielellisiä käsitteitä, juuri sen vuoksi, että aiheesta esitetty tieto on useimmiten epäselvästi kapulakielellä kirjoitettua ja tämän vuoksi tiedonhankinta on vaikeaa. On tärkeää, että lukija on koko tekstin ajan hyvin perillä siitä, mistä asiasta milloinkin puhutaan. Alla kuitenkin muutamia käsitteitä, jotka halusin selventää.

Yleishyödyllinen yhdistys

Suuren järjestön kriteeriksi olen asettanut suuren liikevaihdon (>70 000e). Lisäksi järjestössä tulee olla palkattua henkilökuntaa.

Resurssi tarkoittaa sivistyssanakirjan mukaan voimavaraa. Synonyymeiksi sille on mainittu muun muassa toiminnan edellytys ja rahat. (Suomisanakirja 2016a.) Järjestön resursseilla tarkoitetaan tässä tapauksessa esimerkiksi järjestön käytettävissä olevia vapaaehtoisten ja työntekijöiden määrää tai varallisuutta, joka järjestöllä on (raha, tavarat..). Näitä siis pidetään järjestöjen toiminnan edellytyksinä.

Palvelutuotannon yhtiöittäminen

Sivistyssanakirjan mukaan yhtiöittäminen on jonkin toiminnan muuttamista yhtiöksi (Suomisanakirja 2016b). Järjestön palvelutuotannon kohdalla se siis tarkoittaa jonkin palvelun sisällön myymisen muuttamista yhtiön alaisuuteen, irtaimena osana järjestöstä.

3.2 Suurien järjestöjen palvelutuotanto ja resurssit

Halusin ottaa selvää, kuinka suurilla resursseilla suuret järjestöt tuottavat palveluitaan ja miten saada sama tietotaito sopivassa mittasuhteessa siirrettyä pienemmille yhdistyksille. Suurilla järjestöillä on palkattua henkilökuntaa ja juridista apua on helposti saatavilla. Pienten järjestöjen riski tehdä virheitä toiminnassa on siis suurempi. Pienempien järjestöjen etu on mahdollisuus tuottaa palvelu nopeasti myös pienemmälle aikavälille, kun taas suuret järjestöt voivat suunnitella erityisosaamista vaativat palvelunsa julkisen sektorin kanssa yhdessä (Jeronen 2009, 9.) Osa järjestöistä on yhtiöittänyt palvelutuotantonsa, joten markkinat saattavat ohjata suurempien järjestöjen toimintaa jossain määrin jopa liikaa (Saarinen 2008, 92-102.)

SOSTE teki vuoden 2015 tietoihin perustuvan selvityksen sosiaali- ja terveyspalveluita tuottavista yhdistyksistä ja niissä työskentelevien henkilöiden määrästä. Tieto perustuu suurimpien yhdistysten tietoihin, jotka Valviralla oli saatavana Kelan, sairaanhoitopiirien ja kuntayhtymien kautta. (Lindholm 2016, 6-15). Pienien yhdistysten tietoja oli vaikeampi löytää, mutta vuoden 2014 järjestöbarometrista löysin tietoa myös sosiaali- ja terveysalan paikallisjärjestöjen palvelutuotannosta ja henkilöstöä ylipäänsä yhtään omaavista järjestöistä (Peltosalmi, Juha & Hakkarainen, Tyyne & Landén, Pia & Kiukas, Vertti & Särkelä, Riitta 2014, 24-37). Järjestöbarometrin otanta valtakunnallisista järjestöistä oli niin pieni, että päädyin käyttämään Lindholmin selvityksestä saatua tietoa suurempien järjestöjen kohdalla. Tiivistin itselleni olennaiset tiedot alla olevaan taulukkoon (TAULUKKO 1).

	Yhdistyksiä yhteensä	Palkatun henkilöstön lukumäärä	Keskiarvo henkilöstömäärästä yhdistyksessä
Suuret yhdistykset	930	30 100	32
Palvelutuotannon yhtiöittäneet	57	7400	130
Paikallisyhdistykset	10 000	-	
otanta kyselyssä (n)	1046	-	
henkilöstöä otannan yhdistyksistä	248	-	

TAULUKKO 1. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen henkilöstöresurssit (Peltosalmi (ym.) 2014, 27-34; Lindholm 2016, 6-15).

Taulukosta on havaittavissa, että parhaiten työvoimaresursseja on käytettävissä palvelutuotantonsa yhtiöittäneissä yhdistyksissä. Oletettavissa siis on, että toiminta on laaja-alaista ja valtakunnallista. Keskiarvo henkilöstön määrästä laskee yli neljänneksen jo, kun puhutaan yhdistyksistä, joiden palvelutuotannon takana ei ole suurta yhtiötä. (Lindholm 2016, 6-15.) Pienissä yhdistyksissä taas vain neljännes vastasi toiminnallaan olevan henkilöstöä käytössä ylipäänsä (Peltosalmi (ym.) 2014, 27-34).

Pienten järjestöjen keskittyminen tulisikin pysyä lähiympäristössä ja sen kehittämisessä. Lähtökohdat palvelutuotannolle ovat siis hyvin erilaiset, joten toimintaa ei voida suoraan soveltaa suuremmilta järjestöiltä, vaan se pitää tehdä pienimuotoisempaan, mutta samoissa lain alaisuuksissa.

3.3 Millaisia ovat palveluja tuottavat pienet yhdistykset?

Millaisia yhdistyksiä tutkimukseni siis palvelee? Suomessa on hyvin paljon erilaisia yhdistyksiä ja toimintamalleja on yhtä paljon kuin toimijoita. Samat perussäännöt siis koskevat kaikki yhdistyksiä, jotta toiminta voi jatkua. Sama koskee myös palvelutuotantoa. Suurin yhdistystä ohjaava asia on yhdistyslaki, johon palaan myöhemmässä luvussa 4.1 tarkemmin.

Perustoiminta yhdistyksissä on yleishyödyllistä ja voittoa tavoittelematonta. Perustoiminta on myös pääasiassa usein suunnattu jäsenistölle. Palvelutoiminta taas suunnataan usein suuremmalle yleisölle ja toiminnasta tarvitaan vastikkeeksi rahaa

tai muuta taloudellista tukea, jolla taas on tarkoitus tukea perustoimintaa. Palveluiden kysyntä taas usein tulee yhdistyksen ulkopuolelta ja yhdistys vain ottaa osaksi toiminnan sisältöä vastata kysyntään. Osa järjestöistä on perustettu pelkästään tuottamaan palvelua: perustoimintaa sekä jäsenistöä ei tällöin ole ollenkaan. Palvelutuotannon tavoissa myös esiintyy suuria eroavaisuuksia. Kolmas lähde on jakanut yhdistykset neljään eri kategoriaan palvelutuotannon määrän mukaan; Vapaaehtoistoimin toimiva yhdistys, Jäsen- ja palveluorientoitunut yhdistys, Palvelutuotantoon suuntautunut yhdistys ja sitten tuleekin varinaiset yritykset. (Kolmas lähde 2016. 19). Kyrön Seudun Kyläyhdistys on jäsen- ja palveluorientoitunut yhdistys. Sen tuottaa suurta palvelua, mutta toiminta pyörii pääpainoisesti vapaaehtoisten voimin ja myös muuta, kuin palvelutoimintaa halutaan järjestää.

Toinen samankaltainen yhdistys on esimerkiksi Helsingin Jalkapalloklubi HJK. Toiminta on kuitenkin laajempaan, HJK:n toimintaan liittyy 2 osakeyhtiötä ja viisi yhdistystä. Perustoiminnan ajatus on tarjota lapsille ja nuorille mahdollisuus pelata jalkapalloa ja edetä ammattilaiseksi asti. HJK on myös perustanut osakeyhtiöitä, jotka myyvät palveluita perustoiminnan ulkopuolella. Yhtiöiden kautta voi hankkia esimerkiksi kuntotestausta ja ravintotietoutta. Muille yrityksille on tarjolla esimerkiksi työhyvinvointi palveluita. Toiminnan perusta on siis ollut jalkapallo ja sen ympärille on rakennettu laajasti erilaisia palveluita. Työntekijöitä yhdistyksellä tai sen yhtiöillä on kymmeniä, kuitenkin työtä tehdään myös vapaaehtoisvoimin. (Kolmas lähde 2013, 24-25)

Yhteistyökumppanit ovat myös tärkeässä roolissa yhdistysten palvelutuotannossa. Yhdistysten yleisin yhteistyökumppani on kunta tai kaupunki. Järjestöjen tuleekin jo ennen palvelutuotannon aloittamista olla rohkeasti yhteydessä kunnan ja kaupungin kanssa. (Kolmas lähde 2013, 48.) Kyrön seudun Kyläyhdistys on toiminut tämän mallin mukaisesti, Pöytyän kunta on ollut mukana suunnittelussa ja osallistuu maauimalan toimintaan liittyviin kuluihin.

Toinen esimerkki onnistuneesta yhteistyöstä paikkakunnan kanssa on Tampereen Ilves ry:n ja Tampereen kaupungin välinen yhteistyö. Tampereen Ilves ry tuottaa monia erilaisia palveluita erilaisille kohderyhmille. Tapahtumia ja kerhoja järjestetään muun muassa maahanmuuttajille, koululaisille, päiväkotilaisille, nuorille ja aikuisille.

Toiminnan ydin on keskittynyt jalkapalloon ja sen opettamiseen. Jalkapallo on kuitenkin onnistuttu tuotteistamaan ja myymään palveluna eteenpäin ja Tampereen kaupunki on omalta osaltaan auttanut löytämään palvelulle asiakkaita ja kaupungin kanssa tehtävä yhteistyö myös lisää koko seuran uskottavuutta. (Kolmas lähde 2013, 48-49.)

3.4 Vapaaehtoistyön ja palkatun henkilökunnan johtamisen tärkeys palvelutuotannossa

Vapaaehtoisuus toiminnassa perustuu siihen, että toimintaa tehdään erilaisin motiivein, mutta ei koskaan pakottamalla. Anne Birgitta Yeung kuvailee vapaaehtoistyön motiiveja timantin mallissa. Timantin reunoilta löytyy ääriulottuvuudet ja keskeltä avaimet oikeanlaiseen vapaaehtoistoimintaan. Neljä eri ulottuvuutta ovat saaminen-antaminen, pohdinta-toiminta, läheisyys-etäisyys ja jatkuvuus-uuden etsintä. Nämä kaikki tulisi ottaa huomioon vapaaehtoistoiminnassa. (Yeung 2005, 104-117.) Mielestäni tämä malli on toimiva ja kaikki huomioon ottava. Pohditaan yksilötasolla sitä, mitä toiminnasta saadaan ja mitä sille voidaan antaa. Toiminnassa on löydettävä tasapaino tekemisen ja pohdinnan väliltä. Jokainen toimija määrittelee itse kuinka lähellä tai kaukana haluaa toiminnasta olla, eli kuinka paljon on valmis tekemään yhteisön hyväksi. Toiminta on myös saatava jatkuvaksi, mutta unohtamatta kuitenkaan sitä, että on pysyttävä perässä uudistuksissa.

Pienissä järjestöissä palvelutuotannossa uutena asiana tulee yleensä palkattu työvoima. On siis hyvä miettiä etukäteen ero palkatun ja vapaaehtoistyöntekijöiden välillä ja mitä tehtäviä kenellekin kuuluu. Työntekijöiden johtaminen poikkeaa vapaaehtoistoiminnan johtamisesta hieman, sillä työntekijöiden motiivina on raha. Pienissä yhdistyksissä palkka on kuitenkin usein aika pieni, joten sama arvomaailma kuin vapaaehtoistoiminnassa on hyvä pitää mielessä. Raha kuitenkin lopulta lisää vain toimijan sitoutumista, mutta ei silti välttämättä motivoi tekemään parasta mahdollista lopputulosta.

4 YHDISTYKSEN PALVELUTUOTANTOA OHJAAVAT LAIT

Lakiteksti on usein kapulakielistä ja vaikeaselkoista. Tämän vuoksi pyrin kertomaan kaiken mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Pyrin myös käyttämään konkreettisia esimerkkejä, joita voin myös hyödyntää opinnäytetyöstäni syntyvässä pikaoppaassa. Koen, että juuri tämän osion selkeyttämisestä on suurin hyöty yhdistykselle. Yleisesti yhdistyksien toimintaan liittyy vielä enemmän lakeja muun muassa kirjanpitolaki, tilintarkastuslaki ja arpajaislaki, mutta niiden tunteminen on olennaista jo yhdistyksen perustoiminnassa, joten en ota niitä esille työssäni.

4.1 Lakikäsitteet

Yhdistyslakia ja verotusasioita läpikäydessä vastaan tulee välttämättä erilaisia käsitteitä, jotka yritän tässä kappaleetta kääntää mahdollisimman selkokieleiseksi. Pyrin myös selittämään käsitteen erilaisia esimerkkejä käyttäen.

Elinkeino on toimintaa, jolla pyritään hankkimaan toimeentulo (Suomisanakirja 2016c).

Pykälä Jokainen lakisäädös koostuu yhdestä tai useammasta pykälästä. Lakisäädösten sisältö jaetaan **momentteihin**, jotka voidaan edelleen jakaa **kohtiin ja alakohtiin**. (Finlex 2016.)

Hyödyke on väline tai palvelu, jonka tarkoitus on tyydyttää ihmisten tarpeita (Suomisanakirja 2016d).

4.2 Yhdistyslaki

Suomen valtion yhdistyslaki on näennäisen lyhyt ja vähän velvoittava siihen nähden kuinka paljon yhdistyksiä maassamme toimii. Sieltä löytyy kuitenkin kaksi momenttia, jotka on otettava huomioon palvelutuotantoa aloitettaessa. Yhdistyksen taloudelliseen toimintaan ja vastuuvélvoitteisiin liittyvät momentit.

Yhdistyksen tulee harjoittaa vain sellaista toimintaa, joka liittyy välittömästi sen toimintaan tai on erikseen määrätty säännöissä (Yhdistyslaki 503/1989 5§). Yhdistys ei myöskään voi saada oikeuksia tai kantaa tai vastata asioista ennen kuin yhdistys on merkitty yhdistysrekisteriin (Yhdistyslaki 503/1989 58§). On siis erityisen tärkeää palvelutuotannon alkaessa, että kaikki tiedot yhdistyksestä on annettu yhdistysrekisteriin ja niitä tulee päivittää aina tietojen muuttuessa.

4.3 Tuloverolaki ja laki elinkeinotulon verottamisesta

Yleishyödyllisen yhdistyksen tulee toimia pääsääntöisesti yhteisön yleiseksi hyväksi, mutta voi harjoittaa myös muuta toimintaa, kuten elinkeinotoimintaa (Tuloverolaki 1535/1992, §22-23). Elinkeinotoiminta on siis yhdistykselle sama asia, kuin palvelutuotanto. Järjestetään toimintaa, josta odotetaan vastikkeeksi jotakin, yleensä rahaa. Elinkeinotoiminnan yleisimmiksi tunnusmerkeiksi on laskettu ainakin seuraavat piirteet; toiminnan kohdistuminen tavanomaisiin kauppatavaroihin tai suoritteisiin, toimiminen kilpailuolosuhteissa, toiminnan jatkuvuus tai säännöllinen toistuvuus. Lisäksi kilpailukykyisen markkinahinnan pyytäminen, toiminnan asiakaskunta laaja, suuri liikevaihto, voiton tavoittelu, toiminnan järjestämiseen liittyvä riski, sitoutuneen pääoman suuri määrä, vieraan pääoman käyttö ja toimintaan palkattu henkilökunta. Vaikka toiminta tapahtuisikin yhteisön hyväksi, mutta täyttää suuren osan edellä mainituista piirteistä, on kyseessä silti elinkeinotoiminta. Alla olevassa taulukossa on koottu esimerkkejä elinkeinotoiminnasta ja siitä, mitä ei lasketa elinkeinotoiminnaksi (TAULUKKO 2). (Verohallinto 2016a.)

Elinkeinojen harjoittaminen yleishyödyllisessä yhdistyksessä

<p><u>EI ELINKEINOTOIMINTAA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Arpajaiset, myyjäiset, urheilukilpailut, huvitilaisuudet ja tavaran keräys - Edellä mainituissa tilaisuuksissa järjestetty tarjoilu- ja myyntitoiminta - Jäsenlehdet - Hyödykkeiden myynti tarkoituksena varojen keräys (mm. kortit, viirit, adressit..) - Erilaisissa huoltolaitoksissa valmistettujen tuotteiden myyminen, kun tuotteen valmistuksen tarkoitus on ollut opettaa, hoitaa tai askarrella - Bingopelin järjestäminen 	<p><u>ELINKEINOTOIMINTAA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Samankaltaisen toiminnan harjoittaminen elinkeinojen harjoittajien kanssa kilpailukykyiseen hintaan (ei riippuvainen alueesta, vaan yleisestä markkinatilanteesta) - Kunnalle, kaupungille tai edellä mainittujen asukkaille tuotetun kilpailukykyisen palvelun myyminen
--	--

TAULUKKO 2. (Verohallinto 2016a.)

Kilpailuolosuhteet siis ratkaisevat suurilta osilta sen, onko kyseessä elinkeinotoimintaa vai ei. Yhdistysten toimintaa kuitenkin tarkkaillaan usein tapauskohtaisesti. Laitan siis alle vielä esimerkit verohallinnon sivuilta (Verohallinto 2016a), jotka vielä selvittävät lisää, minkälaisista tapauskohtaisista eroista voi olla kyse.

ESIMERKKI 1.

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää tanssin harrastamista. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää tanssikursseja, tanssinopetusta sekä tanssiin liittyviä muita koulutus- ja keskustelutilaisuuksia. Yhdistyksen tosiasiallinen toiminta muodostuu pääasiallisesti luvanvaraisesta, taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) mukaisesta tanssiopetuksesta. Yhdistys saa tätä toimintaa varten valtionapua sekä muita avustuksia. Avustusten osuus yhdistyksen kokonaistuotoista on noin 80 prosenttia. Lisäksi toimintaa rahoitetaan jäsen- ja kurssimaksuin. Yhdistyksen luvanvaraisen tanssiopetuksen maksut ovat nimellisiä eivätkä vastaa vastaavantyyppisestä opetuksesta vapailla markkinoilla perittäviä maksuja. Myös yhdistyksen muu kuin luvanvarainen toiminta vastaa toimintaperiaatteiltaan ja hinnoittelultaan luvanvaraista toimintaa. Vaikka yhdistyksellä on toimintaa varten palkattua henkilökuntaa ja toimitilat, pidetään yhdis-

tystä yleishyödyllisenä yhteisönä eikä yhdistyksen toiminta ole miltään osin elinkeinotoimintaa. (Verohallinto 2016a.)

ESIMERKKI 2.

Kunnan tehtävänä on sosiaalihuollosta annetun lain (710/1982) mm. sosiaalipalveluiden järjestäminen asukkailleen. Tällä tarkoitetaan mm. asumispalveluiden, kotipalveluiden ja laitoshuollon järjestämistä. Tämän lakisääteisen tehtävänsä toteuttamiseksi kunta ostaa paikalliselta yhdistykseltä vanhusten asumispalveluita sekä kotihoidon palveluita. Kunta on järjestänyt palveluiden ostamisesta tarjouskilpailun, jonka perusteella yhdistys on saanut palvelut tuotettavakseen. Palvelut eivät poikkea markkinoilla yleisesti elinkeinotoiminnan muodossa tarjottavista sosiaalialan palveluista. Yhdistyksen palvelunmyyntiä kunnalle pidetään yhdistyksen elinkeinotoimintana. Sillä seikalla, että palvelut myydään kunnalle kunnan lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi, ei ole asiassa merkitystä. (Verohallinto 2016a.)

Yleishyödyllinen yhdistys ei siis ole arvonlisäverovelvollinen (Veronmaksajat 2016). Mikäli yleishyödyllisen yhdistyksen elinkeinotulo ylittää 10 000 euroa, tulee yhdistyksen ilmoittautua verovelvolliseksi arvonlisäverorekisteriin. Verovelvolliseksi hakeutuva tekee perustamisilmoituksen, joka tulee toimittaa Verohallinnon toimipisteeseen, Patentti- ja rekisterihallitukseen tai ELY-keskukseen. Jos yhdistys on hakeutunut verovelvolliseksi ja elinkeinotulot eivät ylitä 10 000 euron rajaa, maksaa yhdistys silti verot. Yhdistys voi kuitenkin myös poistaa itsensä rekisteristä, jonka jälkeen verovelvollisuus päättyy. (Verohallinto 2016b.)

Kun yleishyödyllinen yhdistys on ilmoittautunut verovelvolliseksi veroprosentti saadusta elinkeinotulosta on pääsääntöisesti 20%. On kuitenkin muutama poikkeus. Kiinteistöstä saadun tulon veroprosentti on 6,18%. Kiinteistöstä saaduksi tuloksi lasketaan ne tulot, jotka kiinteistöstä saadaan, kun se on muussa kuin yleishyödyllisessä käytössä esim. vuokrattuna ulkopuoliselle. Jos kiinteistöstä yli puolet on elinkeinokäytössä, lasketaan silloin kaikki siitä saadut tulot elinkeinotuloksi. Kiinteistön myynnistä saadut voitot ovat myös elinkeinotuloa, ei kiinteistötuloa. (Verohallinto 2016c.) Yksi poikkeus koskee yhdistysten jäsenlehtiä, joiden veroprosentti on aina 0% (Veronmaksajain keskusliitto ry 2016).

5 MENETELMÄT

Pääasiassa kehittävä tutkimukseni vaati taustatutkimusta ja ajankohtaisten tietojen selvittämistä, sillä palvelutuotantoon ja palveluiden myyntiin liittyy juridisia ja verohallinnollisia asioita, jotka voivat muuttua vuosittain. Sen lisäksi käytin havainnointia, benchmarkkausta, haastattelua ja kyselyä. Käyttämäni menetelmät osoittautuivat laadukkaiksi, sillä aikaisemman kokemuksen selvittäminen ja asiantuntijoiden kuuleminen on mielestäni olennaisessa osassa, kun halutaan kehittää järjestöä.

5.1 Havainnointi

Havainnointi on hyvin suositeltava menetelmä kaikessa kehittämistyössä. Tiedon kerääminen onnistuu usein parhaiten tutustumalla kehityskohteeseen paikanpäällä ja tarkkailemalla todellisia tapahtumia. Havainnoitsija voi olla itse mukana toiminnassa tai vain seurata ulkopuolisena esimerkiksi asiakaspalvelutilanteita ja kokouksia. (Moilanen & Ojasalo & Ritalahti 2009, 42.)

Olin havainnoitsijana omassa case-yhdistyksessäni, sillä suoritin kehittävän harjoitteluni sinne ja olin palvelutoiminnan kanssa läheisesti tekemisissä toimimalla vapaaehtoisten ja työntekijöiden lähiesimiehenä. Olin myös mukana johtokunnan kokouksissa usein vain kuuntelemassa ulkopuolisena, mutta myös työntekijöiden ja vapaaehtoisten puolestapuhujana ja tiedonvälittäjänä. Havainnoinnin kautta pääsin sisälle yhdistyksen toimintaan ja opin paljon pienen yhdistyksen palvelutuotannosta.

5.2 Haastattelu ja ryhmähaastattelu

Haastattelutapoja on monenlaisia. Avoin haastattelu on näistä kaikista joustavin ja on olemukseltaan enemmän keskustelun, kuin haastattelun kaltainen. Avoimella haastattelulla on mahdollista saada asioita selville paljon syvällisemmin. (Moilanen ym. 2009, 41-42.) Omiin haastatteluihini juuri avoin haastattelu oli mielestäni kaikkein sopivin. Halusin selvittää mahdollisimman tarkasti asioita, enkä halunnut sitoa keskustelua liikaa. Mietin valmiiksi kysymyksiä, mutta annoin tarkoituksella keskustelun

myös ajelehtia omille urilleen ja syvällisempiin pohdintoihin. Tein haastatteluita sekä ryhmässä, että yksittäisten henkilöiden puhelinhaastatteluita.

Kyrön Seudun Kyläyhdistys ry:n johtokunnasta haastattelin ryhmähaastattelussa kolmea henkilöä. Ryhmähaastattelu mielestäni sopi tilanteeseen parhaiten, sillä haastattelemani johtokunnan jäsenistä koostuva ryhmä oli tiivis ja ajatuksia oli helppompaa jakaa toisia täydentäen ja yhdessä pohtien. Halusin myös kuulla vapaampaa selvitystä siitä, miten tuotannon aloittaminen oikeasti tapahtuu. Koin myös ryhmähaastattelun parhaaksi tavaksi saada mahdollisimman tarkkaa tietoa, sillä silloin johtokunnan jäsenet pääsivät yhdessä muistelemaan, miten asiat eteni ja näin unohtetutkin asiat saattoivat muistua mieleen. Ryhmähaastattelu siis tuki valitsemaan avoimenhaastattelun mallia. Ryhmähaastattelun kysymykset löytyvät liitteenä työn lopusta (LIITE 1).

Puhelinhaastatteluihin päädyin nopeampien vastauksien saamiseksi. Sekä siksi, että alan asiantuntijat ja heidän toimintansa painottuu pääkaupunkiseudulle ja kiireisten aikataulujen vuoksi paras tapa saada ajankohtaista ja tarkkaa tietoa oli käyttää tätä menetelmää. Haastattelin yhteensä kolmea henkilöä ja he halusivat pysyä anonyymeina, mutta kerron tässä hieman heidän taustastaan.

HAASTATELTAVA 1. Verohallinnon yhdistysten ja säätiöiden veroneuvoja. Varmistelin aika paljon jo löytämiäni tietoja ja selvitin ajankohtaiset veroihin liittyvät asiakien järjestöjä ja selvitin myös tulevaisuuden näkymiä, sillä yhteiskunnan rakenteet ovat muuttumassa.

HAASTATELTAVA 2. Pienen paikkakunnan kyläyhdistyksen taloudenhoitaja. Kyläyhdistyksessä, jossa on jo useamman vuoden ajan tuotettu erilaisia palveluja.

HAASTATELTAVA 3. Suuren suomalaisen sosiaali- ja terveysalan järjestön palveluasiantuntija.

5.3 Benchmarking

Benchmarkin perustuu oman kehittämisen kohteen vertaamista jo olemassa olevaan käytäntöön. Usein olisi hyvä valita parhaimmaksi osoittautunut käytäntö, sillä omaa toimintaa on tarkoitus kyseenalaistaa. Toimivista käytänteistä haetaan ideoita, joilla voitaisiin kehittää omaa toimintaa. Tietoa voidaan hankkia melkein mitä kautta tahansa. Parhaita keinoja on seurata uutisia ja julkaisuja, jotka liittyvät benchmarking kohteeseen. Vierailu benchmarkatussa organisaatiossa on hyvä tapa kerätä tietoa. (Moilanen ym. 2009, 43-44.)

Benchmarking menetelmänä omassa työssäni oli todella tarpeellinen ja hyvä keino saada tietoa. Suurien järjestöjen julkaisut ja selvitykset ovat varsin kattavia. Suomen sosiaali ja terveys ry on yksi laajimmista palveluita tuottavista organisaatioista Suomessa, joten seurasin ajankohtaisia julkaisuja ja selvityksiä heidän sivuiltaan. Heidän toimintaansa liittyy myös 200 yhteistyöjärjestöä, joista kaikki tuottavat joko sosiaali- tai terveyspalveluita tai molempia (SOSTE 2016a). Osaltaan myös puhelin haastattelut, jotka mainitsin aikaisemmin olivat myös tätä menetelmää.

5.4 Kysely

Kehittämistyössä kyselyllä usein halutaan selvittää lähtötilannetta tai lopputulosten arviointia. Tutkittava aihealue on jo varsin tuttu ja oletukset on jo tehty, tarkoitus on vain selvittää niiden paikkaansa pitävyys. (Moilanen ym. 2009, 41.) Kyselyn tekeminen kuului suorittamaani kehittävään harjoitteluuni Kyrön Seudun Kyläyhdistyksessä kesällä 2016. Kysely oli auki 10.11.-22.11.2016 ja vastauksia tuli yhteensä 77. Kysymykset eivät siis varsinaisesti olleet kohdennettu tuottamaan tuloksia opinnäytetyötäni varten, mutta tulokset osoittautuivat erittäin kiinnostavaksi tämän kehittävän tutkimukseni osalta. Otin siis kyselystä selvinnyttä sisältöä mukaan tutkimukseeni. Kyselyn kysymykset löytyvät liitteenä työn lopusta (LIITE 2).

6 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

Aineistoni tuloksista halusin nostaa nämä kolme kokonaisuutta, jotka olivat olennaimpia pienten yhdistysten palvelutuotannon kannalta. Sen jälkeen vielä pohdin miten nämä tulokset voisivat vaikuttaa Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen toimintaan.

6.1 Pieni yhdistys voi soveltaa vähän suoraan järjestöjen toiminnasta

Kahdesta asiantuntijahaastattelujeni (H1,H3) vastauksista nousi esille se, että pienet yhdistykset palvelutuotannon muodosta riippumatta noudattavan samoja lakeja ja säädöksiä kuin suuretkin. Resurssit ovat yhdistyksillä kuitenkin pienemmät, joten toiminnan tulisi pysyä sellaisissa rajoissa, jotta käytettävissä olevat resurssit kykenevät pitämään yllä. Puhutaan siis samasta asiasta, kuin aiemmin vertaillessani järjestöjen henkilöstö resursseja. Järjestöistä vain noin joka neljäs ilmoitti, että heillä on käytössä työvoimaa (Peltosalmi (ym.) 2014, 27-34). Joten osa palvelua tuottavista yhdistyksistä pyörittävät toimintaa vapaaehtoisvoimin. Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen johtokunnan ryhmähaastattelussa aihetta käsiteltiin myös, sillä työntekijöiden koettiin helpottavan toiminnan pyörittämistä ja on myös arvoasia tarjota nuorille työpaikkoja kylältä. Haastattelussa myös pohdittiin rahoituksen riittävyyttä ja jatkuvuutta. Pohdittiin myös sitä, että myös johtokunnan jäsenten, jotka tekevät paljon palvelutuotannon eteen töitä tulisi saada palkkaa toiminnasta.

Haastattelussani (H3) ajatuksia tuli myös siitä, että yhdistysten palvelutuotantoa helpottaisi yhdistysten keskinäinen tiedonjakaminen. Kun jossakin yhdistyksessä tehdään onnistunutta toimintaa, olisi hyvä dokumentoida se mahdollisimman tarkasti, jotta muut voisivat ottaa oppia siitä. Usein tiedon pysyminen vain yhteisöllä itsellään johtuu vain siitä, ettei jakseta raportoida tarpeeksi tarkkaan. Osa yhdistyksistä myös jostakin syystä haluavat pitää ideat itsellään. Tämä sotii mielestäni kokonaisuudessaan kansalaistoiminnan ajatusta vastaan, sillä tiedon jakaminen vain edistää sitä, eikä hyvien käytänteiden toistaminen jossakin muussa paikkakunnassa ole idean keksineeltä yhdistykseltä pois.

Tulin myös siihen tulokseen, että palvelutuotanto tulee pitää erityisen pienenä silloin, jos se hoidetaan vapaaehtoistyövoimin. Sen tulisi olla yhden henkilön hoidettavissa,

jotta voidaan tarkasti osoittaa tehtävä yhdelle henkilölle. Ryhmähaastattelussani sekä pienen yhdistyksen edustajan haastattelussa (H2) ilmeni huoli siitä, ettei tekijöitä ole tarpeeksi, eikä kaikki ole selvillä omista tehtävistään. Tehtävään sitoutuminen on myös osoittautunut vaikeaksi, sillä siitä ei esimerkiksi pienen yhdistyksen taloudenhoitajan (H2) mukaan heidän yhdistyksessään makseta korvausta. Sitouttamisongelmat ja vapaaehtoisten vähyys voivat usein johtua siitä, ettei ole löydetty Anne Birgitta Yeung (2005) timanttimalin mukaista balanssia timantin keskeltä. Kyrön Seudun Kyläyhdistyksessä oli kesäkaudella molempia, sekä palkattuja työntekijöitä, että vapaaehtoisia aktiivitoimijoita.

Kun toimintaan liittyy sekä palkattua, että vapaaehtoisia tekijöitä on siis hyvin tärkeää erotella heidän tehtävänsä toisistaan. Olisi myös hyvä pohtia kuinka paljon työntekijän pystyvät tekemään johtokunnan/hallituksen ottamista vastuista. Esimerkiksi Kyrön Seudun Kyläyhdistyksellä ainakin oli muutamia sellaisia tehtäviä, jotka olisi voitu ohjata myös työntekijöille riittävällä ohjeistuksella. Henkilökunnan palkkaaminen on haastavaa yhdistykselle, joten tällöin tulisi käyttää hyödyksi kaikki heille maksetut työtunnit. Ei siis kannata rajata työtehtäviä kovin suppeaksi, sillä jokaisessa yhdistyksessä varmasti löytyy tekemistä esimerkiksi sadepäiville, jolloin ei vaikkapa maa-uimalassa ole kovinkaan paljon uimareita.

6.2 Yhdistysten muistettava juridiset asiat

Kaikissa tekemissäni haastatteluissa tuli esille tiedon saatavuuden vaikeus. Suuren järjestön edustaja (H3) koki, että heidän pienemmän yhteistyöyhdistykset tekevät suuriakin virheitä tietämättömyyden vuoksi. Heidän kauttaan kuitenkin on saatavilla informaatiota helposti ja yhdistykset käyttävätkin sitä jonkin verran hyödykseen. Mahdollisuutta kuitenkin tarjotaan vain heidän jäsenjärjestöilleen ja yhteistyökumppaneilleen. Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen johtokunnan ryhmähaastattelussa tuli esille myös se, että kun mukana toiminnassa on jokin henkilö, joka tietää asioista jo valmiiksi, on toiminnan aloittaminen helpompaa. Pienen yhdistyksen edustaja (H2) koki taas vaikeimmaksi byrokratian, joka liittyy rahoituksen hakemiseen ja raportointiin. Kyrön Kyläyhdistyksen tavoite kuitenkin on ollut toiminnan pyörittäminen ilman ulkopuolista rahoitusta jäsentuloilla ja palvelusta saaduilla varoilla.

Palvelutuotantoon liittyy jonkin verran numeroita, jotka on tärkeitä siinä vaiheessa kun yhdistyksen toimintaa aletaan tarkastamaan. On pystyttävä näyttämään, että luvut pitävät paikkaansa ja yhdistysten veroneuroja (H1) painotti muutamia lukuja, jotka on hyvä pitää mielessä: yhdistyksen elinkeinotuloraja ja veroprosentit. Näiden pohjalta yritin luoda ymmärrettävän ja helpon laskukaavan, jotta verottoman hinnan laskeminen tehtäisiin oikein, sillä haastattelussa (H1) kävi myös ilmi, että veroja maksetaan väärin sillä verotonta hintaa ei osata laskea oikein. Alla olevassa taulukosta löytyvät ohjeet ja laskukaava (TAULUKKO 3).

Veroprosentti 20 %

Esimerkissä verollinen hinta on 2000 ja alla selvitetään sen veroton hinta.

Verollinen hinta $2000 \times 0,20 = 400$

$400 / 2400 = 0,1667$ (veron määrän prosentti)

$2000 \times 0,1667 = 333,4$ (veron määrä)

$2000 - 333,4 = \underline{1666,6}$

Verotonhintaa 1666,6 euroa

Veron määrä 333,4 euroa

Veroprosentti 10%

Esimerkissä verollinen hinta on 2000 ja alla selvitetään sen veroton hinta.

Verollinen hinta $2000 \times 0,10 = 200$

$200 / 2200 = 0,091$

$2000 \times 0,091 = 182$

$2000 - 182 = \underline{1818}$

Verotonhintaa 1818 euroa

Veron määrä 182 euroa

TAULUKKO 3.

Pienten yhdistysten palvelutoiminnassa ei siis ole kovin paljon huomioon otettavia lainopillisia asioita, kun vain tietää, mitkä asiat ovat olennaisia. Edellisten veroneuvojalta saamieni faktojen lisäksi olisi hyvä tuntee luvussa neljä mainitsemani yhdistyslaki yleisesti ja tuloverolaista ainakin pykälät 22 ja 23, jotka käsittelevät yleishyödyllisen

yhdistyksen verotusta. Sen lisäksi erittäin selkeä oli verohallinnon verotusopas yleishyödyllisille yhteisöille.

6.3 Kohderyhmä on analysoida tarkasti ja toistuvasti

Tämä kolmas aihe tuli esille tekemässäni kyselyssä, jota en osannut oikeastaan aikaisemmin samasta näkökulmasta pohtia. Kyselyyn vastasi yhteensä 77 henkilöä, heistä 68% olivat naisia ja 32% miehiä. Merkittävä osa vastaajista (87%) asuu Pöytyän kunnan alueella ja vastaajista 62% kuuluu Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen jäseniksi. Vastaajista kuitenkin vain 56% oli käyttäneet maauimalapalvelua. On siis havaittavissa, että 6% vastaajista ovat liittyneet jäseneksi vain kannatuksen vuoksi. Tämä ei ole kovin yleinen ilmiö näin pienessä yhdistyksessä. On siis mahdollisesti mietittävä voisiko tämän kaltaista kohderyhmää olla enemmän ja mistä sen löytää.

Lisäksi vastaajista jopa 15% olivat tyytymättömiä palvelun kohderyhmään. Maauimalapalvelu on ollut saatavilla vain Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen jäsenille. Tähän ovat vaikuttaneet itse uima-altaaseen liittyvät pienet tekniset puutteet, joiden vuoksi terveysviranomaiset eivät antaneet avata allasta vielä kaikille. Uimaan haluaisi siis moni ilman, että velvoitetaan liittymään jäseneksi. Todennäköisemmin jäsenyyssasiasta mainitsevat kuuluvat vastaajista 37%, jotka eivät kuuluneet yhdistyksen jäseniksi. Tarkoittaa siis sitä, että 34% näistä vastaajista oli sitä mieltä, että jäsenyyden ei tulisi olla pakollinen. Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen tulisi siis pohtia uudelleen asiakas-kuntaansa ja selvittää miten sitä voitaisiin mahdollisesti jo tulevalle kaudelle laajentaa niin, että kaikilla olisi mahdollisuus käydä uimassa.

Oli myös muutamia ehdotuksia siitä, että talkootöitä tekemällä voisi päästä ilmaiseksi uimaan. Mielestäni tämä olisikin hyvä keino motivoida Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen jo olemassa olevia vapaaehtoistoimijoita ja saada lisää aktiivisia toimijoita.

7 PIKAOPAS PIENTEN YHDISTYSTEN PALVELUTUOTANTOON

Oppaaseen on koottu olennainen tieto yhdistysten palvelutuotantoa varten. Tiedot olen koonnut tämän opinnäytetyön pohjalta. Tuotoksesta toivottiin lyhyttä ja informatiivista, jossa ei olisi kovin paljon tekstiä.

Oppaassa on kansilehden lisäksi seitsemän sivua. Olen jakanut oppaan kolmeen eri aihealueeseen. Ensimmäisenä aloitetaan siitä, mitä asioita yhdistyksen tulisi pohtia ennen kun palvelua aletaan tuottamaan. Muun muassa onko alueella riittävästi kysyntää ja kuinka suurelle yleisölle palvelua pystytään tuottamaan. Toinen aihealue on lait ja ohjeistukset, jotka liittyvät palvelutuotantoon. Mainittuna on olennaisimmat lait ja pykälät niiden sisältä ja verotusohjeistus, jonka verohallinto on tehnyt yleishyödyllisille yhdistyksille. Lisäksi sieltä löytyy esimerkkejä siitä mikä on ja mikä ei ole elinkeinotoimintaa ja laskukaavat verottoman hinnan laskemiseksi. Kolmas osio käsittelee työntekijöiden tehtäviin ja perehdytykseen liittyviä asioita.

Oppaan sisältö on tarkoitettu tuomaan vain pintaraapaisu palveluiden tuotannosta yhdistyksille ja ohjamaan oikeiden tietojen lähteille. Opas kuitenkin sisältää kaikki olennaisimmat tiedot, mutta mahdollisimman tiivistetysti. On myös tärkeää, että yhdistykset alkavan pohtia asioita itse ja kiinnostuvat tiedonhankinnasta. Alle olen laittanut oppaan kansilehden ja liitteistä opas löytyy kokonaisuudessaan (LIITE 3).

**PIKAOPAS PIENTEN YHDISTYSTEN
PALVELUTUOTANTOON**

**Yhteisöpedagogiopiskelija
Katariina Varjonen**

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opinnäytetyön
kehittävän tutkimuksen tuotos

Julkaistu 11/2016

8 LOPPUPÄÄTELMÄT

Pääpiirteittäin pienten järjestöjen palvelutuotanto on ehkä jopa yksinkertaisempaa, kuin olin itsekkiään aluksi ajatellut. Vaikeinta on löytää oikean tiedon lähteille. Pienet yhdistykset myös julkaisevat ja kertovat liian vähän toiminnastaan ulkopuolelle, joten vertaistukea on vaikea löytää ja oman toiminnan vertailu ja kehittäminen muiden onnistumiskokemusten kautta on haastavaa.

Pienten yhdistysten toimijoilta vaaditaan vastuullisuutta, sillä suurissa yhdistyksissä on palkattua väkeä ottamaan vastuun ja antamaan ammattitaitonsa, jolloin yksittäisten toimijoiden ei tarvitse tietää niin paljon. Suurimmat järjestöistä ovat yhtiöittäneet palvelutuotantonsa, joten suuret koneistot varmistavat, että kaikki tapahtuu niin kuin kuuluukin. Pienten yhdistysten etu taas on se, että se voi tuottaa nopeallakin aikataululla palvelua ja vain lyhyen ajan. Päätösten teko tapahtuu nopeammin ja kyse on usein pienemmistä palvelutarpeista, joita yhdistys alkaa toteuttaa.

Pienten yhdistysten tuleekin lähteä toimintaansa kysyntälähtöisesti, eikä varainkeruutarkoituksessa. On löydettävät tekijät ennen palvelutuotannon aloittamista, sillä todella hyväkään palvelu ei toimi ilman sitoutuneita toimijoita. Toiminta aloitetaan pienenä ja laajennetaan, jos resursseja löytyy. Palvelun kuoleminen voi olla vaarana, jos tuotanto on liian suurta ja paineet kasvavat liian suureksi. Suuri paine ei motivoi toimijoita pysymään toiminnassa.

Mielestäni tämän kehitystutkimuksen pohjalta olisi hyvä alkaa kehittää laajaa tietopankkia järjestöille, tai perustaa ns. ”järjestö järjestöille”, joka tarjoaisi ilmaista juridista ja muuta tietoa muun muassa pienille yhdistyksille. Järjestössä olisi palkattuja asiantuntijoita, jotka olisi tavoitettavissa. Järjestön sivuilta voisi löytyä laajasti tietoa kaikista järjestöön liittyvistä asioista. Tämä edistäisi pienten yhdistysten mahdollisuuksia tehdä toimintaa oikein ja edistyksellisesti.

Järjestö voisi perustaa maakunnittain erilaisia tukipisteitä, joista saisi apua asiantuntijoilta liittyen esimerkiksi tuki- ja apurahahakemuksiin. Maakuntien tukipisteissä voitaisiin myös järjestää koulutuksia, jotka olisivat edullisia tai ilmaisia ja avoimia kaikkien järjestöjen toimijoille. Ajan myötä tämän kaltaiset koulutukset voisivat olla pakollisia järjestötoimijoille, jotka perustavat yhdistyksiä tai hakevat tai tulevat valituksi luottamustehtäviin. Näin ei voitaisi järjestöissä vedota tietämättömyyteen ja tieto olisi helposti saatavilla.

8.1 Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen palaute

Kuten opiskelija itsekin mainitsi, oppaasta on tarkoituksellisesti tehty lyhyt ja selkeä. Siinä tulee silti ylitse kaiken muun näkyviin oleelliset seikat. Näistä korostuu vielä ennakoiminen. Sitä aikaa ennen yhdistyksen perustamista jouduin nyt uudelleen pohtimaan tässä Kyrön seudun Kyläyhdistyksen tapauksessakin. Oli idea ja kovasti intoa, mutta toteuttajia vähän. Tässä Varjosen opinnäytetyössä eritellään haasteet ja jos niitä analysoi kriittisesti, voi monelta hankkeelta mennä pohja yhdistyksen käynnistämiseen. Tässä työssä ei kuitenkaan käsitellä ihmisen sisällä palavaa halua, joka on kaiken yhdistystoiminnan sydän ja useimmiten se on se yhdistystoiminnan kantava sydän realiteeteista huolimatta.

Kyrön seudun Kyläyhdistyshankkeen isä

Reijo Hartikka pj

LÄHTEET

Finlex 2016. Lainkirjottajan opas. Kansallisten säädösten valmistelua koskevat ohjeet. Viitattu 23.11.2016

<http://lainkirjoittaja.finlex.fi/14-saadosten-rakenne/14-2/>

Jeronen Eeva 2009. Palvelutoiminnan pelisäännöt järjestötyössä. Helsinki: OK-opintokeskus.

Karjalainen, Jari 2015. Palveluja tuottavat yhdistykset, yritystoiminta ja kasvu. Teoksessa Kostilainen, Harri & Pättiniemi Pekka (toim.) Yhteiskunnallisen yrityksen monet kasvot. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 111-121.

Kolmas lähde 2013. Yhdistykset toteuttamassa itseään – ja palvelemassa yhteiskuntaa. Helsinki: Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun pienyrityskeskus.

Kyrön Seudun Kyläyhdistys ry 2016a. Viitattu 23.11.2016.

<https://sites.google.com/site/kyronseudunkylayhdistys/home>

Kyrön Seudun Kyläyhdistys ry 2016b. Viitattu 23.11.2016

<https://sites.google.com/site/kyronseudunkylayhdistys/hinnasto>

Lindholm Lari 2016. Selvitys järjestöjen tuottamista sosiaali- terveystalvöluista.

Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Moilanen, Teemu & Ojasalo, Katri & Ritalahti Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy

Riikonen, Emilia 2014. Social and Fair Services. A Study on Eight Finnish Non-Profit Organizations Producing Welfare Services. Aalto University. Bachelor's Thesis.

Saarinen Arttu 2008. Markkinaistuminen ja sosiaali- ja terveystjärjestöjen palvelutuotanto. Teoksessa Forma, Pauli & Niemelä, Mikko & Saarinen Arttu (toim.) Hyvinvointivaltion kilpailuttaminen. Helsinki: Kunnallissalan kehittämssäätiö KAKS, 85-102.

Suomisanakirja 2016a. Sivistyssanakirja. Viitattu 23.11.2016

<http://www.suomisanakirja.fi/resurssi>

Suomisanakirja 2016b. Sivistyssanakirja. Viitattu 23.11.2016.

<http://www.suomisanakirja.fi/yhtiöittää>

Suomisanakirja 2016c. Sivistyssanakirja. Viitattu 23.11.2016.

<http://www.suomisanakirja.fi/elinkeino>

Suomisanakirja 2016d. Sivistyssanakirja. Viitattu 23.11.2016.

<http://www.suomisanakirja.fi/hy%C3%B6dyke>

SOSTE 2016a. Suomen sosiaali ja terveys ry. Viitattu 23.11.2016.

<http://www.soste.fi/etusivu.html>

Peltosalmi, Juha & Hakkarainen, Tyyne & Landén, Pia & Kiukas, Vertti & Särkelä, Riitta 2014. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016a. Viitattu 23.11.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/sote-uudistus/palvelujen-tuottaminen>

Tuloverolaki 1535/1992, §22-23

Verohallinto 2016a. Verotusohje yleishyödyllisille yhteisöille. Viitattu 23.11.2016.

[https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Verotusohje_yleishyodyllisille_yhteisoil\(39730\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Verotusohje_yleishyodyllisille_yhteisoil(39730))

Verohallinto 2016b. Arvonlisäverottoman vähäisen toiminnan raja 10 000 euroa. Viitattu 23.11.2016.

[https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Arvonlisaverottoman_vahaisen_toiminnan_r\(39017\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Arvonlisaverottoman_vahaisen_toiminnan_r(39017))

Verohallinto 2016c. Tuloverotus – yhdistys ja säätiö. Viitattu 23.11.2016.

https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ja_saatio/Tuloverotus

Veronmaksajain keskusliitto ry 2016. Veronmaksajat. Arvonlisävero. Viitattu 23.11.2016.

<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/tilastot/kulutusverot/arvonlisavero/>

Yeung Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa Nylund Marianne & Yeung Anne Birgitta (toim.)

Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 104-125.

Yhdistyslaki 503/1989, 5§ ja 58§

LIITTEET

LIITE 1

RYHMÄHAASTATTELU

Ryhmähaastattelun kysymykset

1. Mistä Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen palvelutoiminta aloitettiin? Mitä tehtäisiin toisin?
2. Suurimmat onnistumiset matkan varrelta?
3. Suurimmat epäonnistumiset matkan varrelta?
4. Miten yhdistys jatkaa tästä eteenpäin?

LIITE 2

PALAUTEKYSELY

Kyselyn saatesanat

Hyvä vastaaja, kiitos ajastanne.

Kyselyn vastauksia käytetään Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen toiminnan kehittämiseen. Kaikki vastaukset välitetään kyselyn tilaajalle (KSKY ry) anonymisti. Mikäli haluat lopussa jättää yhteystietosi yhdistykselle, toimitetaan ne erillisenä vastauksista.

Kyselyn kysymykset

1.Vastaajan sukupuoli

2.Asuinpaikkakunta

3.Oletko Kyrön Seudun Kyläyhdistyksen jäsen?

4.Oletko käyttänyt maauimalan tuottamia palveluja?

(Kysymykseen 4 kyllä vastanneiden jatko kysymys):

5.a)Mitä mieltä olet ollut palvelusta? Miten sitä tulisi kehittää?

(Kysymykseen 4 ei vastanneiden jatko kysymys):

5.b) Miksi et ole käyttänyt? Voisiko maauimalan toimintaa kehittää sellaiseksi, että alkaisit käyttää palvelua?

6. Minkälaista muuta toimintaa toivoisit, että kyläyhdistys järjestäisi?

7. Maauimala vuokraa tilojaan myös iltatilaisuuksiin (jäsenyys ei vaadittu). Olitko tietoinen tästä mahdollisuudesta ja olisiko sinulle tästä hyötyä?

8. Kyrön Seudun Kyläyhdistys tarvitsee jatkuvasti uusia innostuneita toimijoita. Voit halutessasi jättää tähän yhteystietosi, mikäli olisit kiinnostunut kehittämään toimintaa Kyrön seudulla. Tiedot päätyvät yhdistyksen johtokunnan käyttöön. Tietoja ei jaeta ulkopuolelle, eikä muille jäsenille.

Jatkuu seuraavalle sivulle

Kiitossivu:

Kiitos vastauksistanne! Käsitlemme vastauksenne anonymisti vaikka olisittekin jättäneet yhteystietonne kyselyyn. Mukavaa joulun odotusta!

Kyselyn on toteuttanut opiskelija Turun Humanistisesta ammattikorkeakoulusta. Kyselyn tuottaminen on osa opintoihin liittyvästä harjoittelusta, jonka hän suoritti Kyrön Seudun Kyläyhdistykselle kesällä 2016.

Koulu ei saa vastauksia käyttöönsä.

Mikäli kyselystä jäi jotakin kysyttävää, voitte ottaa yhteyttä sähköpostitse

katariina.varjonen@gmail.com.

LIITE 3

OPAS

**PIKAOPAS PIENTEN YHDISTYSTEN
PALVELUTUOTANTOON**

**Yhteisöpedagogiopiskelija
Katariina Varjonen**

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opinnäytetyön
kehittävän tutkimuksen tuotos

Julkaistu 11/2016

Hyvät pienten yhdistysten toimijat!

Olen koonnut opinnäytetyöni kehittävän tutkimuksen pohjalta tärkeimmät yhdistysten palvelutuotantoon liittyvät tiedot tähän oppaaseen. Oppaasta on tarkoituksella tehty mahdollisimman lyhyt ja selkeä. Oppaan tehtävä on kertoa olennaiset asiat ja opastaa lisätietojen lähteille.

Toivottavasti tästä on teille hyötyä!

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan sähköisenä versiona luettavissa theseus.fi-sivustolla 1.12.2016 alkaen.

Yhteystietoni löytyvät alta kysymyksiä tai palautetta varten.

Terveisin,

Katariina Varjonen
Yhteisöpedagogi
katariina.varjonen@gmail.com

1. POHTIKAA YHDISTYKSENÄ

a. Palvelun kysyntä

Pienen yhdistyksen on hyvä lähteä tuottamaan palvelua kysynnän mukaan. Yhdistykselle on suuri riski tarjota palvelua vain varainkeruu ajatuksena, sillä käyttäjiä ei palvelulle välttämättä löydy. Jos palvelulle on jo selkeää kysyntää, pitää yhdistyksen miettiä mihin omat resurssit riittävät. Kuinka suurelle yleisölle voimme palvelun tarjota? Pystyykö yksi toimija hoitamaan palvelutuotannon, vai tarvitaanko useampi henkilö? Jos resurssit eivät riitä, mistä lähdemme palvelua rajaamaan?

Tärkeää on myös tietää, mitä palvelun asiakkaat toivovat palvelulta ja miten se halutaan toteutettavan.

b. Työntekijöitä vai vapaaehtoisvoimin?

Kun palvelun kohderyhmä/asiakkaat ja heidän toiveensa on selvillä, tulee yhdistyksen miettiä, että pitääkö palvelun arkipäivää pyörittämään palkata henkilökuntaa?

Ideaalein tilanne olisi tietysti, että se voitaisiin hoitaa vapaaehtoisvoimin, mutta ei välttämättä ole palvelun kannalta tuottoisaa, että toimijat vaihtuvat päivittäin, joten rutiineita ei ehdi syntyä. Eikä myöskään ole motivoivaa velvoittaa toimimaan yksin.

Jos yhdistyksellä on mahdollisuus palkata työntekijöitä, olisi hyvä, että hallituksen sisällä olisi yksi henkilö joka on vastuussa palvelun organisoinnista ja vastaa työntekijöiden kysymyksiin ongelmatilanteissa. Työntekijän tehtävä on hoitaa esimerkiksi asiakaspalvelu ja muut arkipäivän rutiinit.

2. LAIT JA ELINKEINOTULOVERO YHDISTYKSILLE

a. Lakeja ja ohjeita elinkeinotoiminnasta

Ennen palvelutuotannon aloittamista on hyvä tutustua seuraaviin lakeihin ja ohjeisiin.

Elinkeinotoiminta

Alla olevassa taulukossa päälinjat siitä, mikä lasketaan elinkeinotoiminnaksi ja mikä ei.

Elinkeinoon harjoittaminen yleishyödyllisessä yhdistyksessä	
<p><u>EI ELINKEINOTOIMINTAA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Arpajaiset, myyjäiset, urheilukilpailut, huvitilaisuudet ja tavarain keräys - Edellä mainituissa tilaisuuksissa järjestetty tarjoilu- ja myyntitoiminta - Jäsenlehdet - Hyödykkeiden myynti tarkoituksena varojen keräys (mm. kortit, viirit, adressit,...) - Erilaisissa huoltolaitoksissa valmistettujen tuotteiden myyminen, kun tuotteen valmistuksen tarkoitus on ollut opettaa, hoitaa tai askarrella - Bingopelin järjestäminen 	<p><u>ELINKEINOTOIMINTAA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Samankaltaisen toiminnan harjoittaminen elinkeinoon harjoittajien kanssa kilpailukykyiseen hintaan (ei riippuvainen alueesta, vaan yleisestä markkinatilanteesta) - Kunnalle, kaupungille tai edellä mainittujen asukkaille tuotetun kilpailukykyisen palvelun myyminen

Verohallinto käsittelee yhdistyksiä aina kuitenkin tapauskohtaisesti, alla vielä kaksi esimerkkiä erilaisista tapauksista, joista toinen laskettiin elinkeinotoiminnaksi ja toinen ei. Nämä kaikki ohjeet ja lisätietoja löytyvät myös osoitteesta:

[https://www.vero.fi/fi-](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Verotusohje_yleishyodyllisille_yhteisoil(39730))

[FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Verotusohje_yleishyodyllisille_yhteisoil\(39730\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Verotusohje_yleishyodyllisille_yhteisoil(39730))

ESIMERKKI 1.

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää tanssin harrastamista. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää tanssikursseja, tanssinopetusta sekä tanssiin liittyviä muita koulutus- ja keskustelutilaisuuksia. Yhdistyksen tosiasiallinen toiminta muodostuu pääasiallisesti luvanvaraisesta, taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) mukaisesta tanssiopetuksesta. Yhdistys saa tätä toimintaa varten valtionapua sekä muita avustuksia. Avustusten osuus yhdistyksen kokonaistuotoista on noin 80 prosenttia. Lisäksi toimintaa rahoitetaan jäsen- ja kurssimaksuin. Yhdistyksen luvanvaraisen tanssiopetuksen maksut ovat nimellisiä eivätkä vastaa vastaavantyyppisestä opetuksesta vapailla markkinoilla perittäviä maksuja. Myös yhdistyksen muu kuin luvanvarainen toiminta vastaa toimintaperiaatteiltaan ja hinnoittelultaan luvanvaraista toimintaa. Vaikka yhdistyksellä on toimintaa varten palkattua henkilökuntaa ja toimitilat, pidetään yhdistystä yleishyödyllisenä yhteisönä eikä yhdistyksen toiminta ole miltään osin elinkeinotoimintaa.

ESIMERKKI 2.

Kunnan tehtävänä on sosiaalihuollosta annetun lain (710/1982) mm. sosiaalipalveluiden järjestäminen asukkaalleen. Tällä tarkoitetaan mm. asumispalveluiden, kotipalveluiden ja laitoshuollon järjestämistä. Tämän lakisääteisen tehtävänsä toteuttamiseksi kunta ostaa paikalliselta yhdistykseltä vanhusten asumispalveluita sekä kotihoidon palveluita. Kunta on järjestänyt palveluiden ostamisesta tarjouskilpailun, jonka perusteella yhdistys on saanut palvelut tuotettavakseen. Palvelut eivät poikkea markkinoilla yleisesti elinkeinotoiminnan muodossa tarjottavista sosiaalialan palveluista. Yhdistyksen palvelunmyyntiä kunnalle pidetään yhdistyksen elinkeinotoimintana. Sillä seikalla, että palvelut myydään kunnalle kunnan lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi, ei ole asiassa merkitystä.

Yhdistyksen palvelutuotantoon liittyvät lait ja ohjeistukset

Tuloverolaki 1535/1992, §22-23

Yhdistyslaki 503/1989, 5§ ja 58§

Yhdistyslaki olisi hyvä yhdistystoimijan tuntea kokonaisuudessaan, mutta palvelutuotantoon liittyvät vain yllä mainitut pykälät. Tuloverolaista olennaisia ovat vain nuo kaksi pykälää. Näiden lisäksi olisi hyvä lukea läpi myös verohallinnon ohjeistus yleishyödylliselle yhdistykselle, jonka löydät osoitteesta:

[https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Verotusohje_yleishyodyllisille_yhteisoil\(39730\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Verotusohje_yleishyodyllisille_yhteisoil(39730))

b. Veroprosentit ja laskukaavoja

Järjestöt maksavat veroja vain jos **elinkeinotoiminnan tulot ylittävät 10 000 euroa**. Elinkeinotoiminnan veroprosentti on **20%**.

Kuitenkin joissain tapauksissa, kuten pääsylipputuloista maksetaan veroja vain **10%** ja kiinteistöstä saaduista tuloista **6,18 %**.

Kiinteistön myyminen lasketaan elinkeinotuloksi, ei kiinteistöstä saaduksi tuloksi.

Verottoman hinnan laskeminen

Verojen laskeminen on yleinen virhe, jota yhdistykset tekevät, sillä laskutapa ymmärretään väärin. Yleinen laskukaava on:

verollinen hinta / verottoman hinnan prosentti = X

X vähennetään verollisesta hinnasta, jolloin saadaan veroton hinta.

Veroprosentti 20 %

Esimerkissä verollinen hinta on 2000 ja alla selvitetään sen veroton hinta.

Verollinen hinta $2000 \times 0,20 = 400$

$400 / 2400 = 0,1667$

$2000 \times 0,1667 = 333,4$ (veron määrä)

$2000 - 333,4 = 1666,6$

Veroton hinta 1666,6 euroa

Veron määrä 333,4 euroa

Veroprosentti 10 %

Esimerkissä verollinen hinta on 2000 ja alla selvitetään sen veroton hinta.

Verollinen hinta $2000 \times 0,10 = 200$

$200 / 2200 = 0,091$

$2000 \times 0,091 = 182$

$2000 - 182 = 1818$

Veroton hinta 1818 euroa

Veron määrä 182 euroa

Lisää tietoa löydät osoitteesta:

<https://www.vero.fi/fi->

[FI/Yritys ja yhteisoasiakkaat/Yhdistys ja saatio/Tuloverotus](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ja_saatio/Tuloverotus)

3. TYÖNTEKIJÖIDEN TEHTÄVÄT JA PEREHDYTYS

Jos yhdistys on päättänyt ottamaan itselleen työntekijän hoitamaan palvelua, on hyvä pohtia työntekijän työtehtäviä. Yleensä palveluun liittyy kaikille selvät perustehtävät, jotka kuuluu työntekijän vastuulle. On kuitenkin hyvä pohtia vaikkapa olosuhteista johtuvia hiljaisempia päiviä, jolloin työntekijällä ei ole riittävästi tekemistä. Mitä muita tehtäviä työntekijä voisi hoitaa? Millaisia tehtäviä työntekijältä voi vaatia? Näin saadaan suurin mahdollinen hyöty työntekijästä ja työntekijäkin varmasti tuntee itsensä tarpeellisemmaksi, kun tehtävää on koko ajan.

Kun tehtävät on sovittu ja lopputulokseen päästy, on hyvä kirjoittaa kaikki tehtävät ja niiden ohjeistukset paperille. Työntekijän kanssa käydään ensimmäiseksi kaikki tehtävät läpi, mutta kerralla kaikkea on mahdotonta oppia muistamaan, joten myöhemmin kaiken voisi varmistaa vielä työntekijälle tehdyistä ohjeista. Tällä vältetään siltä, että asioita jää tekemättä riittämättömän ohjeistuksen vuoksi.

Lopuksi

Tämän kaiken jälkeen yhdistyksellä alkaa olla paketti pääpiirteittäin kasassa. Muista myös raportoida toiminnastasi julkisesti, jotta muut yhdistykset voisivat ottaa oppia toiminnastanne ja vertailla omaa toimintaansa jo olemassa oleviin käytänteisiin. Epäonnistumisista on myös hyvä kertoa, jotta samoja virheitä ei toistettaisi myöskään muualla.

Onnea matkaan!